

MUHASEBE TARİHİ ARAŞTIRMALARININ ÜNİVERSİTELERDE GELİŞMESİNİN YOLLARI

Göksel Yücel¹

Hiç şüphesiz, insanlık olarak yüzümüz geleceğe dönüktür. Ancak, insanların geçmişten bu yana merak ettiği konu varoluşlarıdır. Bilim kurgu romanlarının en ünlülerinden olan H.G.Wells'in yüzyıldan önce yazmış olduğu Zaman Makinası romanı, insanların hem geçmiş, hem de geleceği görebilme arzusunun klasikleşmiş bir örneğidir.

Bu satırları kaleme alırken, oldukça uzun ve geniş kabul edilebilecek tecrübem üç konunun etkin ve gelecek için verimli muhasebe eğitiminin ön şartı olduğunu söylemektedir. Birincisi iyi **tarih** bilgisi, ikincisi iyi bir **bilim felsefesi** anlayışı, üçüncüsü ise yine iyi bir **etimoloji** bilgisidir. Bu üçü aslında bilimsel araştırma ve sorgulamanın eşsiz alanlarını oluşturur.

Muhasebe ve belki de daha geniş olarak işletme tarihi bilgisi bugünü anlamamanın temel şartıdır. Aksi takdirde sadece bugünü öğrenmeye çalışmak, aslında günümüzü dahi anlamamak sonucunu yaratabilir.

Buna bir örnek olarak 1994 yılından bu yana kullandığımız Maliye Bakanlığı Tekdüzen Hesap Planı verilebilir. Yirmi beş yıl bir insan ömrü için uzun bir süredir. Bu hesap planının nasıl doğduğunu bilmeyen biri, hesap planını sadece öğrenmeye çalışır, “neden” sorularına cevap veremez. “Ülke çapında bir THP olması gereklidir veya değildir” tartışmasından öteye bir konudur bu. Acaba kaç kişi bu hesap planının yapısının 1968’de İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) için Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından hazırlanan ve 1972’de yürürlüğe giren hesap planından alındığını, ayrı maliyet ve yansıtma hesaplarının temelinde bu dev devlet kuruluşlarına standart maliyet sistemi uygulatma arzusunun yattığını bilebilir. Bunları fiilen yaşayanların sayısı zamanla azalacaktır. O zaman bu konudaki muhasebe eğitimi kaynağı ve nedenleri bilinmeyen bir planı ezberletmekten öteye gidemez.

¹ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, gokselyucel@istanbul.edu.tr

Daha da öteye İDT'lerin hangi ekonomik nedenlerle kurulduğunu bilmeyen bir işletme öğrencisinin bugünü anlaması da olanaksızdır.

Bilim sorgulamaktır, araştırmaktır. Benzer örneği günümüzde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları için vermek mümkündür. Ortak standart ihtiyacının neden ötürü doğduğunu, 1975 yılında ilk kez ortaya çıkan ve resmi dili İngilizce olan bu standartların hemen o yıllarda Türkçe olarak da yayınlandığını (Dünya'da ilk tercüme edildiği dildir) bilmediğimizde “Türkiye Muhasebe Standartları” isimli mevzuatın bugününü anlamak olanaksızdır. Benzer örnekleri artırmak çok kolaydır. Ancak yakın tarihimizdeki bu iki önemli mesleki değişimin henüz yaşıyan tanıkları vardır. Gelecekte olmayacaktır.

Bir diğer önemli konu ise etimolojidir. Acaba muhasebe ile ilgili kaç kişi “amortisman” ve “itfa” kelimelerinin muhasebe dilinin içine nasıl girdiğini bilmektedir. Bunu bilmediği takdirde “maddi duran varlıklar amortismanına, maddi olmayan duran varlıklar itfaya tabidir” gibi anlamsız bir ezberin içine düşerler ve bunun çağdaş eğitim ile ilgisi olamaz.

İyi tarih bilgisi sadece bu alanda derinleşenler için değil, kendini gelecek için hazırlayan herkes için şarttır. Günümüzde belirli bir yaştaki kuşak, televizyonun dahi olmadığı bir ortamdan gelip akıllı telefonların nimetlerinden yararlanabilen, bütün bu değişimleri gözlemlemiş çok şanslı bir nesildir. İşletme ve muhasebe tarihindeki değişimleri gözlemiş olmak da bir şanstır. Ancak özellikle üniversite çağındaki genç kitleler sadece bugünü gözlemlemektedirler. Bu da yaratıcılığı değil, kullanıcılığı ön plana çıkarmaktadır. Geçmişin basit oyuncakları telden yapılmış arabalar bugün için müzelik bir malzemedir, ama unutulmasın ki bilgisayarlaşmayı başlatan o arabalarla oynayan nesildir.

Tarih bilgisinin önemi nedeniyle mensubu ve değişik idari görevleri olan bir öğretim üyesi olarak on yıl kadar önce yüksek lisans programına zorunlu “Muhasebe Tarihi” dersi koymuştum. Başta benim verdiğim dersi bugün başkalarına devrettim. Keza işletmecilik lisans eğitimine de aynı isimli bir dersi seçimlik olarak eklettim. Ancak bunların yeterli olduğunu düşünülemez. Mutlaka İşletme Fakültelerimizde veya İşletme Bölümlerimizde “**İşletmecilik Tarihi Anabilim Dalı**”nın açılması gerekir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde geçmişte bir kürsü olan “İktisat Tarihi Anabilim Dalı” halen mevcuttur. Belki **muhasebe ve finans tarihi** vurgusuyla değil, ama işletmecilik tarihi başlığı ile yapılacak bir teşebbüsün başarılı olabileceğine ve bunun elzem olduğuna inanıyorum. Bu kapsamda hem tarihe daha geniş perspektiften bakılması, hem de muhasebe ve finans tarihi konularında çalışma yapan akademisyenlerin yetiştirilmesine imkan kazandırılabilir. Aslında yarım yüzyılı rahatça aşmış işletme eğitiminde bu anabilim dalının kurulmamış olması kanaatimce büyük bir eksikliktir. Bu Kongremizin bu konuda da ülkemize ışık tutacağına inanıyorum.

Saygılarımla